

Cooperar formant, formant cooperants

Resum i conclusions

El passat 19 i 20 de novembre de 2010 es van celebrar amb una bona participació d'assistents les V Jornades AsF que sota el lema "Cooperar formant, formant cooperants" han permès reflexionar sobre la importància creixent de la formació en la cooperació.

En aquest sentit ens interessava conèixer experiències de formació en cooperació en el camp dels arxius, però també i per tenir una perspectiva més àmplia, com enfoquen la formació altres ONG de cooperació al desenvolupament i altres actors socials com les universitats.

Així, durant el divendres 19, va intervenir el director del Centre Unesco de Catalunya, Miquel Àngel Essomba, qui va destacar com la cooperació actualment ja no es restringeix a l'àmbit econòmic, social, sanitari o educatiu, sinó que irromp amb força una perspectiva cultural. Essomba considerà que aquesta cooperació no ha de ser sectorial i restringida a projectes específics sobre el tema, sinó que ha de poder formar part de qualsevol iniciativa de cooperació al desenvolupament. Cal fer formació en cooperació tenint en compte les noves metodologies, els nous enfocaments, i tenint present que cal educació al llarg de tota la vida.

Posteriorment, va intervenir Arsenio Sánchez, restaurador de la Biblioteca Nacional de España, qui va donar la seva opinió sobre el tema partint de la seva experiència com a cooperant en conservació a la Biblioteca de Sarajevo, a la Biblioteca Reial del Marroc i a Cuba. Per ell la formació de tècnics és un element clau en els programes de cooperació cultural ja que permet: prolongar els beneficis de la cooperació creant una base tècnica amb la que es podrà treballar en el futur i integrar la comunitat receptora de l'ajuda en el context internacional en difondre un llenguatge i pràctiques acceptades a nivell internacional. Amb tot va advertir que aconseguir-ho no és fàcil ja que sovint els projectes no és perllonguen més enllà de la pròpia actuació sobre el terreny.

Per això aconsella analitzar la situació post-cooperació per resoldre problemes com la falta de continuïtat en la feina, la manca d'adequació de les propostes a la realitat local, problemes econòmics i dispersió de professionals.

Durant el dissabte 20 va intervenir Vanessa Peinado, responsable de recursos humans d'Intermón Oxfam Catalunya, qui amb la ponència "Per formar cooperants comencem formant ciutadans actius" va posar l'èmfasi en el concepte de ciutadania global. És a dir, un nou model de ciutadania que es basa en la persona com membre d'una comunitat local i global, compromesa activament amb la consecució d'un món més just, més sostenible i amb més igualtat econòmica. En aquest sentit, va subratllar que la formació és un pilar per construir ciutadania global, però que també és un pilar continu que permet els altres pilars en una seqüència que seria: demanar i denunciar, treballar conjuntament amb la societat civil, informar i formar.

A continuació Imma Moratalla, arxivera i cooperant d'Arxivers sense Fronteres, va explicar quina ha estat l'experiència d'AsF pel que fa a la formació i la creixent importància d'aquesta en molts projectes de la nostra entitat. Va explicar també quin ha de ser el perfil del formador d'AsF: arxiver amb experiència en formació i coneixedor de la realitat administrativa, històrica, política... del país de destí. La formació d'AsF s'adreça tant a institucions públiques com privades de la societat civil, com seria el cas dels arxius de moviments de víctimes de la repressió política. En aquest sentit va remarcar la importància dels arxius en la defensa dels drets humans. Finalment, va explicar el projecte conjunt entre AsF i l'Escola Superior d'Arxivística de Catalunya i Gestió de Documents (ESAGED) per iniciar una formació on line que permeti fer arribar la formació a més gent i territoris.

Posteriorment va intervenir Rosa Terradellas, vicerectora delegada d'Estudiants, Cooperació i Igualtat de la Universitat de Girona. Terradellas va dir que les universitats, com a actors de cooperació al desenvolupament, fa anys que impulsen la formació dels cooperants des d'una doble perspectiva: bàsica (la dels membres de tota la comunitat universitària que participen en projectes de cooperació) i especialitzada (vinculada a postgraus, màsters, doctorats de cooperació al desenvolupament). Va explicar que les universitats pel que fa a la política en cooperació al desenvolupament es regeixen per un Codi de conducta, aprovat fa tres anys, que cada universitat ha d'aprovar. Va dir que la cooperació al desenvolupament s'ha de centrar en: adquisició de coneixements, desenvolupament d'habilitats, desenvolupament d'actituds i utilitzar metodologies participatives i interdisciplinàries. Finalment va dir que cal fomentar la recerca en cooperació, ja que fins ara no es considerava pròpiament recerca i també la necessitat de la seva avaluació com fa l'Agència Nacional d'Educació amb projectes de cooperació de l'AEICD.

Finalment hi hagué un interessant debat entre tots els ponents, moderat per la periodista de TV3, Dolors Genovès, qui com a usuària d'arxius de tot el món, exposà els problemes que en diverses ocasions havia trobat per accedir a fonts documentals necessàries per documentar un reportatge televisiu.

Es referia a problemes de molt diversa índole: des de destrucció física de la documentació que es buscava, fins a documentació no consultable pel mal estat de conservació o pel fet de no estar ben catalogada i organitzada com s'havia trobat en arxius militars.

En acabar el debat es van extreure una sèrie de conclusions que podem resumir en:

1. Cal conèixer el context on es va a fer la formació
2. Cal adaptar la formació a les necessitats que es demanden
3. És fonamental la empatia dels formadors
4. Paper molt important de les Universitats, en tant que institucions de docència, coneixement i recerca.
5. Necessitat de disposar de manuals de bones pràctiques o protocols d'actuació
6. Pel que fa a la cooperació en arxivística, cal distingir entre els projectes de formació, d'organització d'arxius i els que conjuguen les dues vessants.
7. En tot cas, es necessari adaptar les actuacions a realitzar a la realitat del projecte.
8. A l'hora de realitzar formació, cal prioritzar la continuïtat i sostenibilitat dels projectes, procurant que els destinataris puguin continuar sols la tasca.